

Організуючи свою роботу у середньому навчальному закладі, профконсультант (профрадник) може працювати в окремій середній школі та водночас надавати профорієнтаційні послуги у декількох середніх навчальних закладах, співпрацювати з іншими профконсультантами, психологами, фахівцями відповідних структур і організацій. Окрім того, наразі існує так звана дистанційна профорієнтаційна допомога, яку надає профконсультант шляхом листування: учень отримує поштою бланк із запитаннями (опитувальник), відповідає на них письмово, надсилає свої відповіді профконсультанту, після чого отримує (знову ж таки поштою) узагальнення та рекомендації. Значного поширення у сучасному світі інформаційних технологій набуває мережа Інтернет, оскільки для учнів існує можливість спілкування з профконсультантом у режимі on-line[2].

Практично-діагностичний концепт нашої моделі профорієнтаційної роботи щодо професійного самовизначення особистості у британських школах спрямований на реалізацію профконсультантом теоретичних знань учнів із профорієнтації у практичному середовищі. Цей концепт включає організаційно-педагогічні умови, форми та методи профорієнтаційної роботи, методичні шляхи покращення профорієнтаційної роботи у середніх навчальних закладах Великої Британії.

Зміст коригувально-підсумкового концепту розробленої нами моделі щодо профорієнтаційного самовизначення особистості старшокласників полягає у комплексному формуванні свідомого ставлення учнів до професійної діяльності у певній галузі, отриманні ними практичних рекомендацій профконсультанта на основі тривалого й усебічного вивчення їхніх інтересів, нахилів, переконань, уподобань. Тобто, кінцевий етап профорієнтаційної роботи у середніх навчальних закладах Великої Британії у перспективі засвідчує рівень готовності учнів старшої школи до успішної професійної діяльності.

Коригувально-підсумковий концепт передбачає такі напрями діяльності профконсультанта, як оцінювання, діагностику та корекцію результатів профорієнтаційної роботи з метою закріплення та подальшої практичної реалізації учнями набутих професійних умінь і навичок у соціальному середовищі. Для покращення процесу підготовки старшокласників до практичної реалізації власних можливостей у соціумі застосовується спеціальна програма «Ініціатива», метою якої є піднесення престижності професійно-технічної освіти, підготовка випускників до дорослого життя, взаємодія загальної освіти, профорієнтаційної роботи та трудового навчання [6].

Таким чином, ефективність профорієнтаційної роботи у середніх школах Великої Британії значною мірою залежить як від особистості профконсультанта, рівня його здібностей, професійної кваліфікації та майстерності, загальної культури, так і від сприятливих організаційно-педагогічних умов, у яких здійснюється систематична профорієнтаційна робота, а також від самих об'єктів профорієнтаційної роботи – учнів старшої школи, їхнього інтересу до обраного фаху та свідомого рішення оволодіти ключовими професійними знаннями, вміннями й навичками, необхідними для перспективного застосування у соціальному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балацька Н. І. Професійна орієнтація учнів у сучасних середніх школах Англії: дис. ... канд. пед. наук / Н. І. Балацька. – Київ, 2004.
2. Вульфсон Б. Л. Управление образованием на Западе: тенденции и децентрализации / Б. Л. Вульфсон // Педагогика. – 1997. – №2. – С 110 – 117.
3. Гриншпун С. С. Организация профориентации в Великобритании / С. С. Гриншпун. – М. : Педагогика. – 2005. – № 7. – С. 100 – 105.
4. Костенко Н. І. Профільна орієнтація у контексті базової професійної підготовки школярів Великої Британії / Н. І. Костенко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – С. 255 – 258.
5. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу: Наук. вид / О. В. Матвієнко. – К., 2005. – 382 с.
6. Тарасова Т. Н. Социальная направленность профессиональной ориентации учащихся массовой (объединенной) школы современной Англии: автореф. дис... канд. пед. наук / Т. Н. Тарасова. – М., 1981. – 15 с.

УДК 378.

Мишак О. О.

аспірантка Національного університету
біоресурсів і природокористування України

ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ БІОТЕХНОЛОГІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

У статті мотивується потреба у формуванні гуманістичної спрямованості майбутніх біотехнологів на основі аналізу специфіки їх професійної діяльності.

Ключові слова: гуманістична спрямованість, професійна діяльність біотехнологів, відповідальність, сільськогосподарська галузь.

Мишак Е. А. *Гуманистическая направленность как неотъемлемая составляющая профессиональной деятельности будущих биотехнологов аграрной отрасли. В статье мотивируется потребность в формировании гуманистической направленности будущих биотехнологов на основе анализа их профессиональной деятельности.*

Ключевые слова: *гуманистическая направленность, профессиональная деятельность биотехнологов, ответственность, сельскохозяйственная отрасль.*

Myshak, H. A. Humanistic orientation as an integral part of the professional activities of the agricultural sector biotechnologists. The need for formation of humanistic orientation of future biotechnologists during training is motivated on the basis of professional activities analysis.

Key words: *humanistic orientation, professional activities of biotechnologists, responsibility, agricultural sector.*

Перехід на нові технології пред'являє нові, більш суворі вимоги до кваліфікації робітників і особливо інженерно-технологічних фахівців. Зростає потреба в біоінженерах-дослідниках, які легко орієнтуються в новітніх досягненнях біотехнологічної галузі, ерудованих, здатних ефективно вирішувати весь комплекс завдань, що постануть перед ними, з урахуванням гуманістичних пріоритетів і людських цінностей, до яких спостерігається потужна тенденція у сучасному суспільстві.

З огляду на те, що біотехнології стають невід'ємною частиною усіх сфер життя людини, актуалізується питання гуманістичної спрямованості професійної підготовки фахівців біотехнологічної галузі. У нових умовах необхідна нова професійна та соціально-психологічна модель біотехнолога-гуманіста, який володіє не тільки глибокими знаннями, а й високим моральним та інтелектуальним потенціалом.

Мета статті – обґрунтувати потребу у формуванні гуманістичної спрямованості майбутніх біотехнологів у процесі професійної підготовки.

Аналіз сучасної філософсько-етичної, психолого-педагогічної літератури засвідчує, що вчені часто вживають у своїх дослідженнях поняття „гуманістична спрямованість”, при цьому не даючи йому визначення. Дослідники по-різному підходять і до визначення структурних компонентів гуманістичної спрямованості. Гуманістична спрямованість розглядається як ціннісно-мотиваційна властивість особистості (О. М. Леонтьєв, Л. І. Божович, Г. О. Балл, І. Д. Бех), як вибіркове ставлення до дійсності (Б. Г. Ананьєв, О. Г. Ковальов, О. Ф. Бондаренко), як динамічне особистісне утворення (С. Л. Рубінштейн, Н. В. Чепелева, С. В. Яремчик), як схильність індивіда (О. М. Лисенко), як значуща характеристика особистості (А. Г. Асмолов, Б. М. Теплов).

Аналіз наукових досліджень дає змогу припустити, що під гуманістичною спрямованістю як стійкою особистісною якістю розуміється діалектична єдність знань, мотиваційно-ціннісних орієнтацій (моральних принципів, мотивів, відносин) і бажаних способів дій особистості, які ґрунтуються на ставленні як в цілому до людства, так і до кожної конкретної людини як до головної соціальної та індивідуальної цінності [3].

Аналіз стану професійної підготовки фахівців показав, що процес формування їх гуманістичної спрямованості має мати свою специфіку та особливості, виходячи з видів діяльності, до яких готується майбутній фахівець. Урахування специфіки майбутньої професійної діяльності фахівців дозволить зробити цей процес більш повнокровним та ефективним. З огляду на це розглянемо специфіку біотехнологічної сфери.

Л. І. Сидоренко в своєму дослідженні обґрунтовує зумовленість необхідності гуманізації технології таким чином. По-перше, біотехнологія є результатом розвитку всієї людської культури. Крім того, для реалізації її технологічних можливостей необхідна адекватна людській сутності культура, орієнтована на гуманістичні принципи. Біотехнологія, дійсно, сприяє такій спрямованості розвитку культури, адже створює природно-технологічні підвалини ставлення до людини як до природно-культурної унікальності [5].

Саме біотехнологія, доводячи до абсолюту технологічність людської життєдіяльності – бо можна конструювати саму природу, сам світ такої життєдіяльності, живі системи – переконує в необхідності гуманізації технології, її включення в систему гуманної культури, роблячи людину головною проблемою існування новітньої технології. Таким чином, біотехнологія не тільки посилює процес технологізації людської життєдіяльності, а й створює можливість повороту від технологізації до гуманізації як реального шляху збереження і розвитку людини і культури [5].

Незважаючи на величезні можливості біотехнології допомогти людині в складній екологічній ситуації, розвиток її має непередбачуваний характер. Її результати можуть бути спрямовані і проти людини.

На думку дослідника С. Светлова, “парадокс технологій взагалі полягає в тому, що вони, з одного боку, надають найсприятливіші перспективи результатів їх застосування (підвищення продуктивності праці, лікування хвороб, підвищення якості життя тощо), а з іншого боку, вони ж надають можливість реалізації найзловісніших планів і фантазій. Усе в світі технологій виявляється двояко, всі технології можуть бути реалізовані двома шляхами – на благо чи на зло. В цьому плані не можна приписувати самим технологіям позитивний або негативний знак. Усі вони спочатку амбівалентні, всі вони несуть в собі і позитивний, і негативний потенціал. І тільки сама людина вибирає те, який саме з цих потенціалів буде реалізований.” Критикам біотехнології, як і критикам науково-технологічного прогресу взагалі, слід абсолютно чітко знати і розуміти цю аксіому. Наука і технології самі по собі не можуть бути «проти людини» або «проти суспільства». Тільки сама людина і тільки саме суспільство використовують науку і технології проти самих себе[4]. Сучасний науково-технологічний прогрес робить необхідним загальне усвідомлення того факту, що подальші успіхи в технологічному розвитку людства можуть здійснюватися тільки за умови створення морального суспільства. Технологічні сили людини виявляються настільки великі, що, потрап вони в нечисті руки, – стають можливі вже не просто великі локальні, а навіть і глобальні катастрофи. Біотехнологія в цьому плані дає виключно яскраві приклади – навіть окрема аморальна людина, що володіє новітніми біотехнологічними методами, потенційно може викликати глобальну біокатастрофу [6].

Таким чином, аналіз сучасної філософсько-етичної, соціально-філософської літератури засвідчує, що якими б в технологічному відношенні високими не були оцінки біотехнології, головним залишається питання про її гуманістичний зміст. Отже, у біотехнологічних дослідженнях, що розвиваються, у біологічному пізнанні має реалізуватися тенденція до єдності науково-дослідних установок та їх гуманістичної спрямованості.

З огляду на це розглянемо специфіку біотехнологічної сфери, яка представлена в двох формах діяльності: 1) у формі наукової діяльності, яку здійснюють науковці-біотехнологи; 2) у формі практичної діяльності або технологічного процесу у виробництві, якими займаються фахівці з біотехнології (біотехнологи, генетичні біоінженери, інженери біопроектів, біоінженери клітини і тканини, інженери з відтворення природних екосистем, біотехнологи-фармацевтики).

Продукт наукової праці біотехнології – знання біотехнології. Соціальні відносини з приводу знання біотехнології визначаються тим, що ці знання відрізняються науковою новизною і викликають критичну оцінку (позитивну чи негативну) з боку суспільства, вони проблематичні і результати їх впровадження у виробництво біотехнологічного продукту можуть бути непередбачуваними.

Характер і спрямованість діяльності біотехнологів мають свої специфічні особливості. Розглянемо, у чому саме полягає специфіка їх діяльності. Біотехнологи працюють на підприємствах аграрно-промислового комплексу, харчової, хімічної, фармацевтичної та біотехнологічної промисловості, закладах екологічного та санітарного нагляду, у контрольно-виробничих і контрольно-аналітичних лабораторіях, центрах із сертифікації продукції, комерційних фірмах, науково-дослідних інститутах і лабораторіях з контролю за якістю та безпекою сільськогосподарської продукції; в експертно-криміналістичних центрах; на селекційних станціях, станціях захисту рослин; у системі Міністерства природних ресурсів і охорони навколишнього середовища України.

Кваліфікація біотехнолога передбачає високий рівень спеціальних наукових знань, широкий кругозір у галузі сучасних досягнень світової науки, високу майстерність експериментатора, оригінальність наукової думки. Фахівець у галузі біотехнології має бути професіоналом, здатним комплексно поєднувати дослідницьку, проектну і підприємницьку діяльність, яка орієнтована на створення високоефективних структур, що стимулюють зростання і розвиток різних сфер соціально-економічної діяльності. У біотехнології людина діє подібно природній силі, змінюючи і створюючи різні форми життя. В цілому суб'єкт біотехнології виконує найважливішу соціальну роль – не тільки зробити життя людини більш комфортним, але й безпосередньо перетворити все людське буття. Проектна діяльність суб'єкта біотехнології спрямована на формування належних моделей у галузі біотехнології, а також принципів біоетики. У цьому плані особливо важливі гуманістичні ідеали, які формуються в свідомості вчених-біотехнологів. Гуманістичні ідеали пов'язані з визнанням цінності життя, з утвердженням принципу, який висунув А. Швейцер, – "благоговіння перед життям" [1].

Аналізуючи діяльність суб'єкта біотехнології, ми дійшли висновку, що до основних характеристик і його ознак можна віднести: спільність цілей і гуманістичну спрямованість діяльності, професіоналізм, володіння досвідом, навичками, вміннями в цій сфері діяльності. Ці характеристики знаходять своє вираження в духовно-особистісних якостях. Вони проявляються в професійному знанні, спілкуванні, мові, ідеалах і ціннісній свідомості вчених-біотехнологів.

Таким чином, у сучасних умовах розвитку біотехнологічної науки зростають вимоги і до економічної віддачі наукових досліджень, і до відповідальності вченого-біотехнолога за застосування отриманих їм знань.

За своїм змістом, цілями і завданнями біотехнологія стає найважливішою складовою економіки світу, в тому числі й агропромислового виробництва. Сільське господарство – це найбільший біотехнологічний цех з багаторічною історією. В його основі лежить використання біологічних об'єктів – рослин, тварин і мікроорганізмів, біологічних процесів, ефективного управління якими і становить суть біотехнології в традиційному та сучасному сенсі.

Формування гуманістичної спрямованості майбутніх біотехнологів аграрних ВНЗ потребує врахування специфіки їх майбутньої професійної діяльності. Професійне становлення студентської молоді безпосередньо залежить від її ціннісних орієнтацій. Позбавлена гуманістичних орієнтацій професійна діяльність фахівця аграрного сектора може завдати непоправної шкоди людству. У зв'язку з цим особливого значення набувають цінності, які орієнтують спеціаліста на гуманістичний ефект його досягнень [7, с. 96].

Ми вважаємо, що в галузі агропромислового комплексу мають працювати люди, у яких розвинені почуття любові до природи, відповідальності за наслідки своїх дій і вчинків. Саме тому для розуміння і вирішення проблем відносин між людиною та екосферою, а також розроблення новітніх систем відновлення природного середовища за допомогою сучасних екобіотехнологій, розвитку біотехнологічного виробництва і установ, розташованих в сільських територіях, потрібні фахівці, здібні до активного, гуманістично орієнтованого мислення, з інноваційним перетворюючим інтелектом.

Для досягнення цієї мети навчально-виховний процес у ВНЗ має бути спрямованим на формування у студентів певних гуманістичних якостей, позитивного ставлення до відповідальності й обов'язку перед державою.

Професійна діяльність біотехнолога у галузі сільського господарства має бути детермінована низкою факторів: етичним, психологічним, естетичним тощо. Особливого значення набуває етичний аспект, який має визначати як діяльність біотехнолога, так і навчання студента – майбутнього фахівця. Потрібно наповнити новим змістом такі моральні поняття, як "професійно-етична відповідальність" і „почуття добра і обов'язку”, розширити, керуючись моральними принципами, концепцію відповідальності і обов'язку. До ціннісних

аспектів, які мають висуватися на перший план, за які біотехнолог аграрної галузі несе відповідальність, можемо віднести такі:

- здоров'я людей має визначатися як найважливіша цінність. Продукти рослинництва й тваринництва не мають бути небезпечними для здоров'я людей. Йдеться про те, щоб за рахунок досліджень, проведення обрахувань і оцінки наслідків професійної діяльності відмовлятися від шкідливих технологій ведення сільського господарства;

- сільськогосподарська діяльність має поєднуватися з навколишнім природним середовищем. У формуванні відповідального ставлення до природи треба виходити з комплексу глобальних проблем сучасності – небезпечності безповоротного руйнування навколишнього середовища [2].

Моральне ставлення до природи включає гуманістичний аспект, в основі якого розуміння того, що шкода, заподіяна навколишньому середовищу, рівноцінна шкоді, заподіяній майбутнім поколінням людей. Потрібно, щоб студент – майбутній фахівець усвідомив, що від стану природи залежить не тільки його доля, а й доля його дітей та онуків;

- усе, що відбувається у галузі сільського господарства, прямо чи опосередковано стосується окремих індивідів, чия діяльність визначена усвідомленими чи неусвідомленими намірами, ціннісними установками, які посідають провідне місце на сучасному етапі суспільного і технічного розвитку. Доволі поширене твердження, що “будь-які форми ведення сільського господарства вносять небажані зміни в природне середовище”, сьогодні має втратити своє значення. Результати діяльності у галузі сільського господарства мають прив'язуватися до дій і намірів фактичних носіїв цих дій – конкретних людей.

Таким чином, професійна підготовка у ВНЗ не має обмежуватися лише передачею певних знань і формуванням професійних навичок. Вона має мати тісний зв'язок із професійною орієнтацією особистості, із формуванням певної системи цінностей, які є характерними для представників тієї чи іншої професії, зокрема біотехнолога. У зв'язку з цим значна увага має приділятися формуванню світогляду людини, підвищенню відповідальності особистості за збереження як власного здоров'я і життя, так і здоров'я й життя оточуючих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцова З. И. Валеологическая составляющая биогенных технологий / З. И. Воронцова // Образование и здоровье. Экономические, медицинские и социальные проблемы: сб. IV Междунар. науч.-практ. конф. – Пенза : Приволжский Дом знаний, 2009. – С. 15 – 22.
2. Зверев И. Д. Формирование ответственного отношения к природе / И. Д. Зверева // Советская педагогика. – 1983. – № 12. – С. 12 – 19.
3. Кудусова А. Ш. Гуманистическая направленность профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов / А. Ш. Кудусова // Проблемы сучасної педагогічної освіти: [зб. ст.] / РВНЗ "Крим. гуманіт. ун-т". – Ялта : [б. в.], 2005. Сер. : Педагогіка і психологія, Вип. 8. – С. 101–109.
4. Светлов С. В. Проблемы совершенствования человечества / С. В. Светлов // Развитие биотехнологии или «повышение нравственности» Материалы IV научно-практической конференции (16 – 17 апреля 2004 года, г. Иркутск). Иркутск. – С. 164 – 168.
5. Сидоренко Л. І. Світоглядно-етичні засади біотехнологічної моделі природокористування / Л. І Сидоренко // Філософські читання пам'яті Павла Копніна. – К., 1997. – С. 95 – 98.
6. Философия техники: История и современность / В. Г. Горохов, В. М. Розин, И.Ю. Алексеева, О. В. Аронсон; Под ред. В. М. Розина. – М., 1997. – 238 с.
7. Шубин В. И. Гуманизация и гуманитаризация высшего образования. Часть I : Гуманитарная реконструкция высшего технического образования / Ф. Е. Пашков, М.И. Романенко. – Днепропетровск, 1995. – 258 с.

УДК 378.1

Лисенко О. Ю.

асистент кафедри організації та економіки фармації
Національного медичного університету імені О.О.Богомольця

КОНЦЕПЦІЯ ЧИСТОТИ БІЛИХ ХАЛАТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ

У науковій статті розглянуто проблему естетико-етичного виховання майбутніх провізорів як елементу формування соціально значущих професійно-орієнтованих компетентностей; проаналізовано ставлення студентів до професійного одягу під час навчання у вищому медичному (фармацевтичному) навчальному закладі; запропоновано Концепцію чистоти білих халатів у якості психоемоційного елементу впливу на особистість майбутніх провізорів.

Ключові слова: професійний одяг провізорів, білий халат, імідж фармацевтичних працівників, соціально значущі компетентності.

Лысенко А. Ю. Концепция чистоты белых халатов как элемент формирования социально значимых профессионально ориентированных компетентностей будущих провизоров. В научной статье рассмотрена проблема эстетико-нравственного воспитания будущих провизоров как элемента формирования социально значимых профессионально ориентированных компетентностей; осуществлен анализ отношения студентов к профессиональной одежде во время учебы в высшем медицинском (фармацевтическом) учебном